

CLUBUL DE CARTIER PENTRU VÎRSTNICI

Intr-o țară săracă, așa cum este Cuba și — de ce să nu recunoaștem ? — chiar România, pauperitatea masivă afectează grav relațiile de familie. Una din problemele familiale cele mai dureroase este asistarea vîrstnicilor. Fenomenul este complex și se cere abordat realist, pragmatic, întrucît el trebuie neapărat controlat dacă vrem într-adevăr să realizăm o societate umanitară.

Persoanele vîrstnice, cu diverse grade de dezabilitare fizică, necesită îngrijire specială. În majoritatea familiilor bugetul de timp nu permite prezența permanentă la domiciliu a unui membru de familie matur valid, care să ajute vîrstnicul ; iar nivelul veniturilor în general nu permite angajarea altei persoane pentru supraveghere în anumite intervale ale zilei. Eforturile și artificiile pe care le face familia, de corelare a programelor, uneori de schimbare a locurilor de muncă, diversele inconveniente rezultante, sînt percepute atît de vîrstnicul în cauză, cît și de rudele cu care coabitează, ca sacrificii. Se ajunge adesea, în cazul vîrstnicilor cu dezabilitări fizice pronunțate, la soluția internării într-un cămin-spital sau cămin de bătrîni. Familia poate avea remușcări, dar vîrstnicul internat sigur se simte definitiv eliminat din viața socială, din normalitate. Verdictul inutilității și scrupulul de a fi o povară traumatizează psihic și accelerează decrepitudinea. Nepunctuos și incapabil de ripostă la decizia familiei de a-l interna, vîrstnicul trece printr-o criză de personalitate. Cu cît în viața sa activă omul a fost mai independent, cu cît s-a realizat mai mult, cu atît mai greu de suportat i se pare condiția vîrstei a treia, cu atît mai susceptibil devine la desconsiderare și marginalizare.

Cubanezii au găsit o formulă instituțională cu numeroase avantaje. „Cercul bunicilor” este de fapt un mic cămin de zi al cartierului. Timpul cît salariatăii familiei lipsesc de acasă poate fi petrecut de bunicî într-o colectivitate suficient de mică încît să nu-i obosească, ai cărei membri sînt de obicei vecini deja cunoscuți de multă vreme. Instituția fiind organizată pe criteriu teritorial, asigură și apropierea de casă, ceea ce înseamnă totuși facilitate de deplasare și sentimentul securității într-o arie cunoscută. Contra unei taxe, vîrstnicii beneficiază de o serie de servicii : mesele în intervalul de timp petrecut la acest club, asistența medicală completă și permanentă, servicii de igienă, servicii culturale (accesul la radio, T.V., chiar program de filme, presă, cercuri de informare în probleme curente și discuții). Opțional se organizează plimbări și excursii. Desigur, există spațiu de odihnă (dormitoare) și spațiu verde în jurul imobilului pentru ieșire la aer. Personalul cuprinde infirmiere pentru supravegherea permanentă și ajutorul necesar în orice situații. Vîrstnicii au posibilitatea de a-și organiza programul, de a opta pentru diverse activități sau distracții în grupuri mici, spontane, flexibile. Ei sînt consultați chiar în probleme adminis-

trative, confortul fiind conceput nu ca standard artificial, ci ca răspuns la doleanțele, la solicitările membrilor clubului.

Șansele de reușită în România pentru un tip asemănător de cămine de zi destinate vîrstnicilor pot fi chiar mai mari decît în Cuba. Firește, nu putem spera la luxul unor costisitoare instituții de tip occidental. Dar dacă inițiativa unei comunități de a organiza un astfel de club de cartier primește atenția cuvenită din partea administrației teritoriale și sprijin în sensul închirierii unui local corespunzător și eventual acordării unor fonduri bănești (inițial pentru dotare și ulterior sume necesare unor cheltuieli mai mari decît suportă bugetul curent al clubului respectiv), atunci problemele organizării efective a activității și gestionarea pot fi rezolvate excelent de către pensionarii valizi din acea zonă; ei pot presta servicii benevol sau contra plată. În acest mod capacitatea de muncă a proaspeților pensionați, chiar dacă este fructificată numai parțial, se dovedește extrem de utilă. Esențial este ca persoanele la vîrsta a treia să se mențină într-o rețea cît mai coerentă de relații sociale, cu funcții reale. Pentru toate nevoile și cerințele vîrstnicilor este de dorit să se dezvolte activități și structuri specifice. A oferi doar adăpostul, mîncarea, îmbrăcămintea și asistența medicală este prea puțin — deși chiar acest minim este departe de a fi asigurat pentru toată populația vîrstnică. Un adult, indiferent de vîrstă, are interese, preocupări, nevoie de comunicare, de participare la viața din jurul său. Iar lumea nu se reduce la familie. Recluziunea în familie este percepută adesea de vîrstnici ca un prizonierat.

Pe de o parte vîrstnicul trebuie să simtă efectiv interesul și ajutorul statului, al colectivității umane dincolo de cadrul familial, să aibă certitudinea asistenței sociale în caz de nevoie, ca să nu se simtă o povară pentru rude. Pe de altă parte, familiile au nevoie de sprijinul comunității prin servicii și instituții care să compenseze neajunsurile sub aspectul material și/sau al competențelor de întreținere civilizată a vîrstnicilor. Un cămin de zi satisface două deziderate majore: echilibrează responsabilitățile și eforturile între familie și comunitate, și menține vîrsta a treia într-un circuit social real, funcțional. Indiferent dacă se organizează de către stat/primărie sau privat (individual ori de către o asociație), clubul de cartier constituie pentru vîrstnic un mediu alternant, o scenă unde poate juca alte roluri decît în familie, deci o sursă de variație, de solicitări. Frecvența unui asemenea club introduce un ritm în viața sa, i-o structurează după nevoile vîrstei sale (ceea ce în general familia nu poate să ofere, ea fiind dominată de programul indivizilor activi, încadrați).

Probabil că ideea clubului de cartier pentru pensionari nu va putea fi pusă în practică printr-o rețea instituțională de stat, care ar presupune o investiție bruscă masivă. Față de Cuba însă noi avem deschisă calea inițiativei particulare. Sugestia are toate șansele să intereseze publicul întrucît problema de rezolvat este acută și de largă răspîndire. Nu este de neglijat virtuala colaborare a instituțiilor filantropice, cum ar fi de exemplu Societatea CRISTIANA, care sprijină deja înființarea unei rețele de spitale de caritate. Așadar, această soluție de inspirație cubaneză merită difuzată.